

О. М. Петренко

Лінгвопрагматичні особливості дискурсу новин

Останнє століття характеризується бурхливим розвитком мовознавчої науки та зміною аспектів, що потрапляють у центр лінгвістичних досліджень. Відсутність правил користування накопиченими знаннями про мову призвела до виникнення функціональних дисциплін, орієнтованих на людський фактор, нових напрямів у лінгвістиці, нових об'єктів дослідження, а також нової мовної одиниці – дискурсу. Як відомо, термін *дискурс* не має однозначної дефініції та може набувати різних значень залежно від того, які аспекти його прояву хоче акцентувати автор. Арутюнова Н. Д. дала найбільш узагальнене визначення цього терміну: «Дискурс – це мовлення, занурене у життя».

Детальні відмінності між різновидами дискурсу описуються за допомогою поняття жанру. Так, Т. ван Дейком були описані параметри дискурсу новин у друкованій пресі, згідно з якими стаття новин представляє собою послідовність певних семантико-структурних категорій. Необхідно уточнити, що дискурс новин ми розглядаємо не просто як одну із складових частин інтегрованого медіа-дискурсу. Новини, будучи джерелом «первинної» оперативної інформації, містять у собі в концентрованій формі ознаки та функції, характерні для всього дискурсу мас-медіа. Саме в новинах реалізується така системоутворююча ознака ЗМІ, як медіативність, тобто посередництво у взаємодії індивіда зі світом дійсності.

Будь-який текст новин представляє собою чітко структуровану єдність із явно позначеними внутрішньо текстовими межами (спочатку для позначення подібної єдності Т. ван Дейк запропонував термін «суперструктура», однак пізніше більш широкого використання в літературі набув термін «макроструктура», під яким спочатку розуміли узагальнений опис основного змісту дискурсу, тобто його тему). Рівень інформаційної насиченості тексту поставлений у залежність від пара-

метра об'єму обов'язкових текстоутворюючих ознак або категорій. Очевидно, що відносно жорстка структурна схема побудови газетного тексту поєднується із доволі гнучким динамічним змістом, який розкривається по ходу тексту та допускає різні варіації якості та ступеня значущості інформації, що подається. Отже, газетний текст являє собою чотирьохчастинну структуру, що включає такі обов'язкові структурно-композиційні категорії, як *заголовок*, *вступна частина* (або *короткий огляд*), *основна частина* та *висновки*. Нами були досліджені особливості та підкатегорії вищезазначених категорій, класифікація їх функціонально-змістових типів.

Проаналізувавши медіа-тексти новинного типу, ми приходимо до висновку, що переважна більшість подібних макроструктур будується за схемою *top-down* (тобто за принципом уточнення): основна інформація в «концентрованому вигляді» – попереднє «розкриття» інформації – перелік аргументів – наведення прикладів.

Дискурс-аналіз дозволяє описати текст у термінах теорій, розроблених для декількох рівнів дискурсу, від фонетичного до гіперструктурного та інтеракційного. Аналіз текстів на рівні структури дозволяє не тільки встановити стійкі, канонічні структури (в нашому дослідженні, характерні для повідомлень новин), але й встановити дискурсивні стратегії, які впливають на вибір тієї чи іншої структури та конкретних структурних одиниць.